

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 6, 8, 21, 27,
36 STRAIPSNŲ, PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 29¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1881 2, 9, 16, 17, 21¹, 31, 39, 48², 48⁶, 70, 73³ STRAIPSNŲ, PRIEDO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 73⁴ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO
NR. XI-1375 13¹ IR 20² STRAIPSNŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 2, 6, 9, 16, 17, 21¹,
22, 31, 39, 48, 48¹, 48², 48³, 48⁵, 52¹, 73², 75² STRAIPSNŲ, PRIEDO PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO SEPTINTUOJU² SKIRSNIU ĮSTATYMO NR. XV-331 20
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 6, 8, 21, 27, 36 straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 29¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – EĮ projektas), Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 9, 16, 17, 21¹, 31, 39, 48², 48⁶, 70, 73³ straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 73⁴ straipsniu įstatymo projekto (toliau – EEĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 13¹ ir 20² straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – AIEĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengimą paskatino tai, kad per paskutinius kelerius metus Lietuvoje iš esmės pasikeitė atsinaujinančių išteklių energetikos sektoriuje plėtojamų projektų aplinka – rinkoje susikaupė itin didelis (apie 15 GW) suplanuotų atsinaujinančius išteklius elektros energijos gamybai naudojančių projektų portfelis, intensyvi saulės šviesos energijos ir vėjo elektrinių projektų plėtra nulėmė ženklų realizuojamos elektros energijos pardavimo kainos (angl. *capture-price*) sumažėjimą, kuris iškreipia rinkos kainodarą ir mažina naujų projektų ekonominį tvarumą. Siekiant užtikrinti atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių ir (ar) energijos kaupimo įrenginių projektų tolesnį įgyvendinimą, būtina sudaryti šių projektų plėtotojams lanksčias projektų tęstinumo arba pakeitimo galimybes, prisitaikant prie rinkos aktualijų.

Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 6, 9, 16, 17, 21¹, 22, 31, 39, 48, 48¹, 48², 48³, 48⁵, 52¹, 73², 75² straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo septintuoju² skirsniu įstatymo Nr. XV-331 20 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektas) parengimą paskatino poreikis išspręsti praktikoje susiklosčiusias situacijas, kai asmenys, plėtojantys elektros energijos pajėgumus ir energijos kaupimo pajėgumus, pasikeitus teisiniam reguliavimui negali praktikoje įgyvendinti reikalavimų, susijusių su statybą leidžiančių dokumentų gavimu tinklų operatoriaus tinklo daliai ir tinklo dalies techninio darbo projekto (kai toks reikalingas) pateikimu tinklų operatoriui, nustatytais terminais.

Siekiant suderinti nacionalinį reguliavimą su ekonomiškai pagrįstais, investicijas skatinančiais bei teisėkūros proporcingumo principą atitinkančiais standartais, būtina užtikrinti palankias ir administracine našta neapsunkintas projektų plėtros ir leidimų išdavimo procedūras. Dabartinė tvarka kai kuriais atvejais nustato perteklines, teisinės pridėtinės vertės nesukuriančias pareigas projektų vykdytojams (pvz., perteklinius derinimus, dokumentų dubliavimus ar nepagrįstus terminus) nepagrįstai pailgina leidimų išdavimo procesus, didina administracinę naštą institucijoms bei investuotojams ir prieštarauja Europos Sąjungos (toliau – ES) teisėje įtvirtintam leidimų pagreitinimo tikslui. Efektyvesnės ir aiškesnės procedūros yra būtinos, užtikrinant, kad realiai įgyvendinami, brandūs ir technologiškai pažangūs atsinaujinančių energetikos išteklių projektai galėtų būti vystomi sklandžiai, be administracinių kliūčių, todėl Įstatymų projektais taip pat siekiama atsisakyti perteklinių reikalavimų.

Taip pat siekiama įtvirtinti aiškų nacionalinių atsakingų institucijų paskirstymą ir jų tarpusavio koordinavimą, nes tai būtina įgyvendinant Reglamento [\(ES\) 2024/1366](#) nuostatas dėl tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo.

EĮ projektu siekiama:

1) Išspręsti praktikoje kylančius neaiškumus ir interpretacijas dėl leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, leidimų plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, leidimų tiesti tiesioginę liniją ir leidimų modernizuoti iš atsinaujinančių išteklių elektros energiją gaminančią elektrinę ar elektros energijos gamybos įrenginį, kurių galiojimas sustabdytas Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo (toliau - EĮ) 21 straipsnio 5 dalyje numatytais pagrindais, leidimų sustabdymo ir sustabdymo laikotarpio santykio su leidimo galiojimo terminu.

2) Nustatyti 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento ([ES\) 2024/1787](#) dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas ([ES\) 2019/942](#) (toliau – Reglamentas) nuostatų reguliavimą nacionalinėje teisėje.

Pagrindiniai Reglamento tikslai yra mažinant metano išmetimus, mažinti išmetamo metano poveikį žmonių sveikatai, aplinkai ir klimatui. Šiuo Reglamentu nustatomos taisyklės dėl ES energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio tikslaus matavimo, kiekybinio vertinimo, stebėsenos, duomenų teikimo ir tikrinimo, taip pat dėl išmetamo metano kiekio mažinimo, įskaitant nuotėkių aptikimo ir remonto tyrimus, remonto įsipareigojimus ir taikomus dujų išleidimo bei dujų deginimo apribojimus.

Nors Reglamentas yra tiesioginio taikymo, tačiau kiekviena valstybė narė turi paskirti bent po vieną kompetentingą instituciją, kuri užtikrintų Reglamento įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę. Kompetentingos institucijos turi platų įgaliojimų spektrą, kuris apima stebėseną, patikrinimus, sankcijų taikymą ir viešosios informacijos sklaidą. Jos yra pagrindinės atsakingos institucijos už tai, kad būtų laikomasi nustatytų metano išmetimų mažinimo reikalavimų. Pažymėtina, kad atsižvelgiant į Reglamento nuostatas tam tikra dalis kompetentingos institucijos funkcijų priskirtina Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) atliekamoms funkcijoms.

Vadovaujantis EĮ 8 straipsnio 2 dalimi, Taryba yra valstybės institucija, atskaitinga Lietuvos Respublikos Seimui, o Tarybai pavestos vykdyti funkcijos apibrėžtos įstatymuose. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo reikalavimus dėl viešojo administravimo įgaliojimų suteikimo, šias funkcijas būtina įtvirtinti įstatyme, atitinkamai pakeičiant EĮ.

3) Į nacionalinę teisę perkelti 2026 m. sausio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento ([ES\) 2026/261](#) nuostatas, susijusias su sankcijų taikymu už šio reglamento 3, 4 ir 5 straipsnių pažeidimus. Reglamento ([ES\) 2026/261](#) 8 straipsnis įpareigoja valstybes nares užtikrinti, kad būtų priimtos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos, bei ne vėliau kaip iki 2028 m. vasario 4 d. notifikuoti Europos Komisijai galiojančias nacionalines nuostatas, kuriomis įgyvendinamos reglamento prievolės. Atsižvelgiant į tai, siūlomas teisinis reguliavimas yra techninio pobūdžio ir skirtas užtikrinti reglamento tiesiogiai taikomų nuostatų įgyvendinimą, papildant esamą nacionalinę sankcijų sistemą. Pažymėtina, kad Lietuvoje rusiškų dujų importas jau yra draudžiamas nacionaliniais teisės aktais, todėl sankcijų nuostatų nustatymas EĮ nepakeičia esamos politikos krypties, o tik sustiprina teisės aktų bazę ir įgyvendina reglamento reikalavimus.

4) Siekiant gerinti Lietuvos investicinę aplinką ir jos konkurencingumą, sudaryti galimybę elektros perdavimo sistemos operatoriaus ir skirstomųjų tinklų operatoriaus kaupiamą elektros įrenginių rezervą elektros tinklų infrastruktūros atsparumui didinti, be kita ko, panaudoti ir stambių projektų, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos investicijų įstatyme, spartesniam įgyvendinimui. Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 50 punkte numatytas siekis gerinti stambių investicinių projektų prijungimo prie elektros tinklų sąlygas bei optimizuoti šio prijungimo procedūrų trukmę. Rezerve kaupiamų elektros transformatorių panaudojimas stambių projektų įgyvendinimui leistų sutrumpinti ilgus viešųjų pirkimų ir elektros įrenginių tiekimo terminus (kurie dažnai siekia iki dviejų metų). Dažnu atveju, investuotojams priimant galutinį investavimo sprendimą, kritinę svarbą įgauna terminai, per kuriuos vartotojo elektros įrenginiai galės būti prijungti prie elektros tinklų. Elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemos yra kartinė energetikos infrastruktūra, užtikrinanti energijos patiekimą vartotojams, o kritinių įrenginių, įrangos ir medžiagų rezervai užtikrina sistemų ir jų veiklos atkūrimą po avarijų, sutrikimų, gedimų, įskaitant sukeltus ekstremaliųjų įvykių, ar įvykus galimai neteisėtam fiziniam poveikiui.

5) EĮ projektu siūlomu EĮ 27 straipsnio 6 dalies 1 ir 3 punktų pakeitimu ir šios dalies 2 punktą pripažįstant netekusiu galios, siekiama įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1275 dėl pastatų energinio naudingumo (toliau – direktyva) 23 straipsnio nuostatas. Pagal galiojantį EĮ 27 straipsnio reglamentavimą visų didesnių kaip 70 kW galios šildymo ir vėdinimo sistemų atitiktis nustatytiems energijos vartojimo efektyvumo reikalavimams (toliau – atitiktis) buvo tikrinama ne rečiau kaip kas 5 metus, sistemos su dujiniais katilais ne rečiau kaip kas 4 metus, o pastatuose įrengtų šios galios oro kondicionavimo sistemų atitiktis turėjo būti tikrinama ne rečiau kaip kas 3 metus. EĮ 27 straipsnio 6 dalies pakeitimu šis reglamentavimas keičiamas pagal direktyvos, 23 straipsnio, kuris įsigalioja nuo 2026 m. gegužės 31 d., nuostatas, kuriomis ES šalys narės įpareigojamos šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemų, didesnių kaip 70 kW atitiktį tikrinti ne rečiau kaip kas 5 metus, o didesnių kaip 290 kW, ne rečiau kaip kas 3 metus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 12 punkte įtvirtintu subsidiarumo principu, viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu, siūloma pripažinti netekusiomis galios EĮ 27 straipsnio 7 ir 8 dalis. Šių dalių nuostatos, atsižvelgiant į minėtos direktyvos reikalavimus, bus įtvirtintos rengiamame Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2012 m. gruodžio 10 d. įsakymo Nr. 1-256/4-1205 „Dėl Pastatuose įrengtų šildymo sistemų ir kombinuotųjų šildymo ir vėdinimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 70 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamento ir Pastatų oro kondicionavimo arba kombinuotųjų oro kondicionavimo ir vėdinimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 70 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamento patvirtinimo“ pakeitime.

EEĮ projektu siekiama:

1) sudaryti galimybes gamintojams, turintiems galiojančius leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimus plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, lanksčiau užbaigti projektų įgyvendinimą arba sudaryti sąlygas nutraukti projektus mažesnėmis sąnaudomis. Projektų vystytojams būtų sudarytos galimybės leidimų galiojimo terminą pratęsti ne ilgesniam kaip 48 mėnesių terminui arba pakeisti suplanuotą vykdyti veiklą į kitą veiklą elektros energetikos sektoriuje – gamintojai ir energijos kaupimo įrenginius planuojantys statyti asmenys galėtų pakeisti vystomus projektus kitais tapačiais elektros energijos gamybos, kaupimo ar vartojimo projektais, išlaikant efektyvų elektros perdavimo tinklo pajėgumų naudojimą. Projektų vystytojams bus sudaroma galimybė nutraukti sudarytą ketinimų protokolą ir sudaryti susitarimą dėl kito lygiaverčio projekto įgyvendinimo, kartu nustatant prievolių įvykdymo užtikrinimo, galios lygiavertiškumo ir naujo ketinimų protokolo sudarymo sąlygas. Siūlomas reguliavimas sudarys sąlygas lanksčiau planuoti energetikos projektų vystymą, kartu užtikrinant, kad elektros perdavimo tinklo pajėgumai būtų naudojami efektyviai ir nebūtų nepagrįstai rezervuojami. Siūlomu teisiniu reguliavimu bus nustatoma tvarka, kai projektų vystytojų sudaryti ketinimų protokolai bus nutraukiami, jiems su perdavimo sistemos operatoriumi pasirašius susitarimus dėl projekto pakeitimo kitu tapačiu gamybos, kaupimo ar vartojimo projektu ir pateikus prievolių įvykdymo užtikrinimą, kurio dydis turės būti toks pats, koks galiojo pagal nutraukiamą ketinimų protokolą. Pasirašomu susitarimu vystytojas įsipareigos per 48 mėnesius nuo susitarimo sudarymo pakeisti projektą lygiaverčiu projektu;

2) sumažinti asmenų, siekiančių plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir energijos kaupimo pajėgumus, tinklų operatoriams mokamo prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį ir užtikrinti, kad asmenys, sumokėję prievolių įvykdymo užtikrinimą pagal anksčiau galiojusį teisinį reguliavimą, neturėtų mokėti didesnio prievolių įvykdymo užtikrinimo, kuris yra nustatytas pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą;

3) panaikinti perteklinius reikalavimus, taikomus išduodant leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, leidimus plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, leidimus gaminti elektros energiją ir leidimus generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių;

4) paskatinti atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų ir piliečių energetikos bendrijų steigimąsi, nustatant, kad bendrijoms planuojančioms įrengti ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius ir siekiančioms veikti gaminančių vartotojų parkų modeliu (vadovaujantis Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių

energetikos įstatymo (toliau – AIEĮ) 20¹ straipsnio 8 dalies nuostatomis), nebūtų reikalingas leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimas gaminti elektros energiją;

5) patikslinti nuostatas, reglamentuojančias elektros tinklų pralaidumų rezervavimo tvarką;

6) sudaryti galimybę gauti leidimą gaminti elektros energiją ir leidimą generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių, tais atvejais, kai elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginių bandymų negalima atlikti dėl gamtinių sąlygų, jeigu šios aplinkybės, vadovaujantis tinklų operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos aprašu, nedaro įtakos elektros energetikos sistemos darbo saugumui, stabilumui ir patikimumui;

7) patikslinti nuostatas dėl prievolių įvykdymo užtikrinimo apskaičiavimo, kai plėtojama nauja hibridinė elektrinė arba prie veikiančios atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės papildomai numatoma įrengti kitą atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ir (ar) kaupimo įrenginį, taip suformuojant hibridinę elektrinę;

8) patikslinti nuostatas dėl didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos gamybos ir (ar) energijos kaupimo įrenginių informacijos ir gamybos valdymo sistemų atitikties saugumo reikalavimams, kai šioms elektrinėms ir (ar) energijos kaupimo įrenginiams teisės aktų nustatyta tvarka nėra išduodami leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje;

9) patobulinti esamą tiesioginės elektros linijos reglamentavimą, taikant analogiškus principus elektros skirstymui ir perdavimui, sudedant būtinus techninius saugiklius ir siekiant efektyviai atlaisvinti galias elektros perdavimo ir skirstomuosiuose tinkluose, taip pat užtikrinant, jog nebūtų neigiamos įtakos esamiems tinklų vartotojams (reguliuojamo tarifo prasme). Tiesioginės linijos reglamentavimas tikslinamas, siekiant sudaryti galimybes tiesiogine linija sujungti ne tik elektros energijos gamybos bei vartojimo, bet ir kaupimo įrenginius. Pakeitimais siekiama paskatinti didžiuosius elektros vartotojus, tokius kaip duomenų centrai, pramonės įmonės, vandenilio gamintojai ir kiti, tiesiogine linija jungtis prie elektros energiją gaminančių įrenginių, taip sumažinant pasinaudojimo elektros tinklais kaštus;

10) įgyvendinant Reglamento [\(ES\) 2024/1366](#) nuostatas dėl tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo, siekiama įtvirtinti aiškų nacionalinių atsakingų institucijų paskirstymą ir jų tarpusavio koordinavimą. EEĮ projekte nustatoma, kad Taryba tampa pagrindine kompetentinga institucija, atsakinga už Reglamento [\(ES\) 2024/1366](#) 5 straipsnyje nustatytų užduočių įgyvendinimą, įskaitant atsakingų institucijų koordinavimą, jų bendradarbiavimo organizavimą ir viso tarpvalstybinio kibernetinio saugumo proceso valdymą. Lietuvos energetikos agentūra (toliau – Agentūra) vykdo nacionalinį kibernetinio saugumo rizikos vertinimą elektros sektoriuje ir teikia kibernetinio saugumo rizikos ataskaitas. Nacionalinis kibernetinio saugumo centras prižiūri kibernetinio saugumo kontrolės priemonių laikymąsi, vykdo incidentų valdymo funkcijas, organizuoja informacijos dalijimąsi ir išduoda leidimus taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas. Perdavimo sistemos operatorius bei ypatingos ar didelio poveikio subjektai privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su Taryba vykdydami Reglamento [\(ES\) 2024/1366](#) reikalavimus. Šios nuostatos reikalingos tam, kad būtų aiškiai nustatytos nacionalinės funkcijos, nustatyta, kuri institucija koordinuoja veiksmus, kuri vertina riziką, kuri prižiūri atitiktį, ir užtikrintas institucijų bendradarbiavimas, kurio reikalauja Reglamentas [\(ES\) 2024/1366](#).

AIEĮ projektu siekiama:

1) patikslinti gamybos įmokos skirstymo reguliavimą ir numatyti, kad gamybos įmokos lėšos būtų paskirstomos ne namų ūkiams, esantiems ne didesniu kaip 1,5 km atstumu nuo sausumoje pastatytų elektrinių, o asmenims, kurių deklaruota gyvenamoji vieta yra ne didesniu kaip 1,5 km atstumu nuo AIEĮ 13¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų elektrinių;

2) patikslinti nuostatas dėl AIEĮ 20¹ straipsnio nuostatų taikymo, kai energetikos veiklą vykdo atsinaujinančių išteklių energijos bendrija.

EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektu siekiama:

1) išspręsti praktikoje susiklosčiusias situacijas, kad asmenys, plėtojantys elektros energijos pajėgumus ir energijos kaupimo pajėgumus, pasikeitus teisiniam reguliavimui negali praktikoje įgyvendinti reikalavimų nustatytais terminais, susijusių su statybą leidžiančių dokumentų gavimu tinklų operatoriaus tinklo daliai ir tinklo dalies techninio darbo projekto (kai toks reikalingas) pateikimu tinklų operatoriui.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus, EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektą parengė Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos Tvarios energetikos politikos grupė (grupės vadovas Aurimas Salapėta, tel. +370 602 46 552, el. p. aurimas.salapeta@enmin.lt), tiesioginiai rengėjai – patarėjas Sergej Garbar, tel. +370 602 46 324, el.p. sergej.garbar@enmin.lt (hibridinių elektrinių reguliavimas), vyresnioji patarėja Jevgenija Jankevič, tel. +370 602 47 359, el. p. jevgenija.jankevic@enmin.lt (leidimų pratęsimo, prievolių įvykdymo užtikrinimo, veiklos pakeitimo, gamybos įmokos reguliavimas), vyriausiasis specialistas Lukas Satkauskas, tel. +370 602 46 399, el. p. lukas.satkauskas@enmin.lt (tiesioginės linijos reguliavimas); Energetikos konkurencingumo grupė (grupės vadovas Karolis Švaikauskas, tel. +370 670 39 352, el. p. karolis.svaikauskas@enmin.lt), tiesioginė rengėja – patarėja Gintarė Palšauskaitė, tel. +370 602 47 294, el. p. gintare.palsauskaite@enmin.lt (dėl metano dalies nuostatų); Energetinio saugumo grupė, tiesioginis rengėjas – grupės vadovas Dainius Bražiūnas, tel. +370 699 07 102, el. p. dainius.braziunas@enmin.lt (elektros įrenginių rezervo panaudojimo reguliavimas), vyresnioji patarėja Gabija Talačkaitė-Radvilavičienė, tel. +370 677 45 064, el. p. gabija.talackaite@enmin.lt (dėl nacionalinių institucijų tarpusavio koordinavimo, įgyvendinant Reglamento (ES) 2024/1366 reikalavimus dėl tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo ir nuostatos dėl baudų už Reglamento (ES) 2026/261 3, 4 ir 5 straipsnių pažeidimus); Energijos efektyvumo politikos grupė (grupės vadovas Mindaugas Stonkus, tel. +370 679 60 206, mindaugas.stonkus@enmin.lt), tiesioginis rengėjas – vyriausiasis specialistas Vytautas Bernadišius, tel. +370 602 46 591, el.p. vytautas.bernadisius@enmin.lt (energinio efektyvumo klausimai).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu EĮ 21 straipsnyje nustatyta energetikos veiklos licencijų, leidimų ir atestatų išdavimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo, galiojimo panaikinimo ir keitimo pagrindai ir tvarka.

Galiojančiame EĮ nėra numatyta pareiga elektros perdavimo sistemos operatoriui ir skirstomųjų tinklų operatoriams turėti elektros tinklų elektros įrenginių, įrangos ir medžiagų rezervą, būtiną elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo saugumui ir patikimumui užtikrinti (veiklai atkurti po avarijų, sutrikimų, gedimų ir (ar) ekstremaliųjų įvykių ar po neteisėto fizinio poveikio bei nuo jo apsaugoti). Taip pat, EĮ nėra reglamentuotas elektros tinklų rezervas, skirtas spartesniam vartotojų, įgyvendinančių stambius projektus elektros įrenginių prijungimui prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų. Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, įvertinusi juridinių asmenų veiklos ir įrenginių paskirties bei naudojimo ypatumus, nustato nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių, nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimus. Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių energetikos įmonių ir nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčios energetikos infrastruktūros fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2019 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1-9 „Dėl Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių energetikos įmonių ir nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčios energetikos infrastruktūros fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimų patvirtinimo“, 34 punkte nustatyta, kad įmonėse, užtikrinant galimo neteisėto fizinio poveikio paveiktų techninių sistemų ar turtinių kompleksų esminių ir pagrindinių struktūrų bei funkcijų išsaugojimą ir atkūrimą (atsparumą, angl. *resilience*), turi būti suformuotas ir palaikomas įrenginių, įrangos, medžiagų rezervas, būtinas per trumpiausią įmanomą laiką atstatyti neteisėtą fizinį poveikį patyrusį infrastruktūros objektą. Rezervo apimtys ir kiekiai nustatomi ir tvirtinami įmonių saugumo planuose atskiru priedu. Taip pat, Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 1-211 „Dėl Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“, 76 punkte nustatyta prievolė energetikos įrenginių savininkams turėti įrenginių, atsarginių dalių ir įrenginių rezervą, kurio sąrašą tvirtina ir suformuoja energetikos įrenginių savininkas arba jo įgaliotas asmuo.

Šiuo metu EĮ 36 straipsnyje yra nustatyta sankcijų ir jų taikymo tvarka, kuria vadovaujantis Taryba skiria baudas už energetikos srities teisės aktų pažeidimus, įskaitant ES teisės aktus. Tačiau galiojantys nacionaliniai teisės aktai neapima Reglamento (ES) 2026/261 3, 4 ir 5 straipsnių įgyvendinimui reikalingų specifinių sankcijų, todėl siekiant įvykdyti Reglamento (ES) 2026/261 8 straipsnyje nustatytą pareigą notifikuoti Europos Komisijai nacionalines įgyvendinimo priemones, būtina papildyti EĮ 36 straipsnį naujomis nuostatomis. Pakeitimai yra techninio pobūdžio ir papildo esamą teisinę bazę, kuri jau numato draudimą importuoti rusiškas dujas.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau – EEĮ) 16 straipsnio 6 dalyje nustatyta leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje pratęsimo tvarka. Įtvirtinta, kad išduotų leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, leidimų tiesti tiesioginę liniją, leidimų plėtoti energijos kaupimo pajėgumus ir leidimų modernizuoti iš atsinaujinančių išteklių elektros energiją gaminančią elektrinę ar elektros energijos gamybos įrenginį galiojimo terminas pratęsiamas:

1) neribotą kartų skaičių valstybės, kitų asmenų veikslių ir (ar) neveikimo ar nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių buvimo laikotarpiui, jeigu asmuo, kreipdamasis dėl leidimo galiojimo termino pratęsimo, pateikia įrodymus, kad atlikti suplanuotus darbus vėluojama dėl valstybės, kitų asmenų veikslių ir (ar) neveikimo ar nenugalimos jėgos aplinkybių;

2) vieną kartą 6 mėnesių laikotarpiui, o pratęsiant leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus statant ar įrengiant vėjo elektrinę, didesnės negu 6 MW leistinos generuoti galios saulės šviesos energijos elektrinę ar hibridinę elektrinę, kurioje elektros energijai gaminti naudojama vėjo energija, – vieną kartą 12 mėnesių laikotarpiui, jeigu asmuo, kreipdamasis dėl leidimo galiojimo termino pratęsimo, pateikia statybą leidžiantį dokumentą, išskyrus teisės aktų nustatytus atvejus, kai statybą leidžiantis dokumentas neprivalomas, ir dokumentus, įrodančius, kad atlikta ne mažiau kaip 50 procentų projekto įgyvendinimo darbų.

EEĮ 16 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad nurodytų leidimų pratęsimui nustatytų reikalavimų taikymo ir įvertinimo tvarka nustatoma Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklėse, kurias tvirtina Taryba.

EEĮ 16 straipsnio 9 dalyje įtvirtinta, kokius reikalavimus turi atitikti asmuo, siekiantis gauti leidimą gaminti elektros energiją ir leidimą generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių. Tarp šių reikalavimų yra nustatyta, kad asmuo negali turėti skolų, kurių bendra suma viršija 10 000 Eur (dešimt tūkstančių eurų), viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų biudžetui, administruojamam viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administratoriaus ir numatyta, kad tuo atveju jeigu šiame punkte nurodytų skolų mokėjimas yra atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl jų vyksta ginčas ginčus nagrinėjančioje institucijoje, laikoma, kad asmuo neturi skolų. Analogiškas reikalavimas asmenims, siekiantiems gauti leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimą plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, yra įtvirtintas EEĮ 16 straipsnio 15 dalyje.

EEĮ 17 straipsnio 5³ dalyje nustatyta, kad leidime gaminti elektros energiją, leidime plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidime naudoti Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalį (dalis) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai yra nurodoma elektrinės įrengtoji galia ir leistina generuoti galia, atitinkančios EEĮ 20¹ straipsnio 2 dalyje nurodytą sąlygą. O to paties straipsnio 5⁵ dalyje nustatyta, kad tinklų naudotojas, siekdamas pakeisti elektrinės, įskaitant hibridinę elektrinę, ir energijos kaupimo įrenginio įrengtąją galią arba didžiausią pajėgumą, arba leistiną generuoti galią, privalo kreiptis į tinklų operatorių dėl prijungimo sąlygų išdavimo Energetikos ministerijos nustatyta tinklų naudotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų tvarka ir (ar) tinklų operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nustatyta tvarka, o leidimo gaminti elektros energiją, leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus ir leidimo generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių turėtojas taip pat privalo pateikti Tarybai prašymą išduoti pakeistą leidimą.

EEĮ 16 straipsnio 9 dalies 2 punkte nustatyta, kad leidimai gaminti elektros energiją ir leidimai generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių išduodami šio įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis asmenims, kurių elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginiai yra išbandyti ir tinkami eksploatuoti, įskaitant ir tuos atvejus, kai nustatoma, kad elektros energijos gamybos ar

energijos kaupimo įrenginiai neatitinka techninių reikalavimų, nustatytų bendruosiuose techniniuose reikalavimuose, patvirtintuose Tarybos nutarimu, ir tinklų operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše, tačiau neturi įtakos elektros energetikos sistemos darbo saugumui, stabilumui ir patikimumui, ir asmuo tinklų operatoriams patvirtina, kad elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginiai šiuos reikalavimus atitiks per 12 mėnesių nuo leidimo gaminti elektros energiją ar leidimo generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių išdavimo dienos, arba, kai statoma hibridinė elektrinė, kol bus pastatyti (ar įrengti) visi hibridinę elektrinę sudarantys įrenginiai. Tokiu atveju tinklų operatorius informuoja asmenį ir Tarybą, kad šie neatitikimai neturi įtakos elektros energetikos sistemos darbo saugumui, stabilumui ir patikimumui. Gamintojo ar energijos kaupimo įrenginių savininko ir tinklų operatoriaus sutarimu 12 mėnesių terminas gali būti pratęstas vieną kartą papildomam 6 mėnesių laikotarpiui. Jeigu per šiame punkte nustatytą laikotarpį, įskaitant galimą jo pratęsimą, elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginiai neatitinka visų nustatytų reikalavimų ir nepateikiama visa apimtimi atlikta ir tinklų operatoriaus patvirtinta elektrinės ir (ar) kaupimo įrenginių bandymų programa, techninės būklės patikrinimo pažyma Tarybos sprendimu panaikinama.

EEĮ 16 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad leidimas gaminti elektros energiją nereikalingas:

- 1) gaminantiems vartotojams ir asmenims, siekiantiems tapti gaminančiais vartotojais;
- 2) asmenims, numatantiems gaminti elektros energiją ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos gamybos įrenginiuose, kurių leistina generuoti galia lygi nuliui;
- 3) asmenims, numatantiems gaminti elektros energiją ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiuose, kurių leistina generuoti galia didesnė už nulį, išskyrus AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį.

EEĮ 16 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus nereikalingas:

- 1) gaminantiems vartotojams ir asmenims, siekiantiems tapti gaminančiais vartotojais;
- 2) asmenims, numatantiems statyti ar įrengti elektros energijos gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 100 kW, o leistina generuoti galia lygi nuliui;
- 3) asmenims, numatantiems statyti ar įrengti elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 100 kW, o leistina generuoti galia didesnė už nulį, išskyrus AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį.

EEĮ 21¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad gamintojas, pasirašęs ketinimų protokolą, tinklų operatoriui privalo pateikti savo prievolių įvykdymo užtikrinimą, garantuojantį tinklų operatoriui gamintojo įsipareigojimo įvykdymą, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo ketinimų protokolo pasirašymo dienos. Prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis, išskyrus dydį, skirtą gamintojo įsipareigojimo įvykdymui pagal AIEĮ 22 ir (ar) 22¹ straipsnius užtikrinti, apskaičiuojamas dauginant numatytą, leistinos generuoti galios dydį (kW) iš 50 eurų už 1 kW. Kai prie veikiančios atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės papildomai numatoma įrengti kitą atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ir (ar) kaupimo įrenginį, įrengiant hibridinę elektrinę, prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis apskaičiuojamas dauginant numatomos įrengti kitos atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės ir (ar) kaupimo įrenginio numatytą įrengtosios galios dydį (kW) iš 50 eurų už 1 kW. Norint pratęsti leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus galiojimo terminą, kaip tai nustatyta EEĮ 16 straipsnio 6 dalyje, prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis padidinamas dydžiu, kuris apskaičiuojamas dauginant numatomą leistinos generuoti galios dydį (kW) iš 50 eurų už 1 kW ir laikotarpio, kuriam norima pratęsti šio leidimo galiojimo terminą, trukmės, išreikštos metais. Įpareigojimas padidinti prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį netaikomas, kai leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus galiojimo terminą siekiama pratęsti valstybės veiksmų ar nenugalimos jėgos aplinkybių buvimo laikotarpiui.

EEĮ 21¹ straipsnio 5 dalyje numatytos piniginės sankcijos, taikomos tais atvejais, kai gamintojas nutraukia ketinimų protokolą, atsisako leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus AIEĮ įstatymo 20 straipsnio 10 dalyje nustatyta tvarka arba priimamas EEĮ 73² straipsnyje nurodytas sprendimas, kad šis asmuo neatitinka nacionalinio saugumo interesų, arba jis neįvykdo EEĮ 22 straipsnio 9 dalies 3 punkte nustatyto įsipareigojimo, arba siekia sumažinti elektrinės leistiną generuoti galią ar hibridinės elektrinės leistiną generuoti galią ar įrengtąją galią. Šioje dalyje įtvirtinti

sankcijų dydžiai nustatyti, atsižvelgiant į gamintojo mokamo prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį bei leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus trukmę, kuri priklauso nuo plėtojamos technologijos.

EEĮ 31 straipsnio 2¹ dalyje nustatyta, kad prie perdavimo elektros tinklų pralaidumai rezervuojami šia prioriteto tvarka:

1) teisės aktuose ir (ar) programavimo lygmens planavimo dokumentuose (atitinkamų metų nacionalinėje energetikos plėtros programoje, Vyriausybės programoje ir (ar) Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane) nustatytiems atsinaujinančius išteklius naudojantiems objektams Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinėje ekonominėje zonoje Baltijos jūroje, įskaitant AIEĮ 22 ir (ar) 22¹ straipsniuose nurodytus objektus, prijungti numatytu laiku, taip pat šiuose dokumentuose nurodytiems energetikos objektams, prisidedantiems prie elektros energetikos sistemos darbo stabilumo, patikimumo ir (ar) saugumo, prijungti numatytu laiku ir atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių projektams, kuriems suteiktas valstybei svarbaus projekto statusas;

2) asmenų, vykdančių veiklą AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nustatyta tvarka ir sąlygomis, ir asmenų ant pastatų stogų planuojamiems įrengti atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti;

3) elektros energijos kaupimo įrenginiams ar hibridinėms elektrinėms, kai tame pačiame elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų taške į sistemą sujungiamos kelios skirtingas atsinaujinančių išteklių energijos rūšis naudojančios elektrinės ir energijos kaupimo įrenginys ar įrenginiai, prijungti;

4) juridinių asmenų, kurie yra gaminantys vartotojai ar siekia jais tapti, atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti;

5) hibridinėms elektrinėms, kai tame pačiame elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų taške į sistemą sujungiamos kelios skirtingas atsinaujinančių išteklių energijos rūšis naudojančios elektrinės, prijungti;

6) vėjo elektrinėms, saulės šviesos energijos elektrinėms, išskyrus šios dalies 1–5 punktuose numatytus atvejus, kitiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti.

EEĮ 39 straipsnio 2¹ dalyje nustatyta, kad prie skirstomųjų elektros tinklų pralaidumai rezervuojami šia prioriteto tvarka:

1) atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų ar piliečių energetikos bendrijų, kai jų dalyviais yra savivaldybė, jos įstaigos ir (ar) įmonės ir ne mažiau kaip 20 procentų šių bendrijų eksploatuojamų atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių įrengtosios galios ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo leidimo gaminti elektros energiją gavimo dienos bus skirta mažinti energijos nepriteklių ir (ar) teikti naudą pažeidžiamiems vartotojams, atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti;

2) fizinių asmenų, kurie yra gaminantys vartotojai ar siekia jais tapti, asmenų, vykdančių veiklą AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nustatyta tvarka ir sąlygomis, ir juridinių asmenų, kurių pagamintai elektros energijai taikomas grynasis atsiskaitymas, ant pastatų stogų planuojamiems įrengti atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti;

3) atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų ar piliečių energetikos bendrijų atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti;

4) elektros energijos kaupimo įrenginiams ar hibridinėms elektrinėms, kai tame pačiame prijungimo taške į sistemą sujungiamos kelios skirtingas atsinaujinančių išteklių energijos rūšis naudojančios elektrinės ir energijos kaupimo įrenginys ar įrenginiai, prijungti;

5) juridinių asmenų, kurie yra gaminantys vartotojai ar siekia jais tapti, atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti;

6) hibridinėms elektrinėms, kai tame pačiame prijungimo taške į sistemą sujungiamos kelios skirtingas atsinaujinančių išteklių energijos rūšis naudojančios elektrinės, vėjo elektrinėms, saulės šviesos energijos elektrinėms prijungti, išskyrus šios dalies 1–5 punktuose numatytus atvejus, ir kitiems elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti.

EEĮ 48² straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad statyti ar įrengti energijos kaupimo įrenginį planuojantis asmuo, gavęs išankstines energijos kaupimo įrenginio prijungimo sąlygas, parengia ir

teikia tinklų operatoriui prašymą pasirašyti ketinimų protokolą ir jį pasirašęs ne vėliau kaip per 10 darbo dienų tinklų operatoriui pateikia prievolių įvykdymo užtikrinimą, kurio dydis apskaičiuojamas, atsižvelgiant į energijos kaupimo įrenginio leistiną generuoti galios dydį (kW) dauginant iš 50-Eur/kW. Šioje dalyje taip pat įtvirtinta, kad siekiant pratęsti leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo terminą, kaip tai nustatyta EEĮ 16 straipsnio 6 dalyje, prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis padidinamas dydžiu, kuris apskaičiuojamas dauginant numatomų įrengti energijos kaupimo įrenginių leistinos generuoti galios dydį (kW) iš 50 Eur/kW ir laikotarpio, kuriam norima pratęsti šio leidimo galiojimo terminą, trukmės, išreikštos metais. Įpareigojimas padidinti prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį netaikomas, kai leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo terminą siekiama pratęsti valstybės veiksmų ar nenugalimos jėgos aplinkybių buvimo laikotarpiui.

EEĮ 48² straipsnio 24 dalyje numatyta pinigine sankcija, taikoma tuo atveju, kai energijos kaupimo įrenginį planuojantis įrengti ar statyti asmuo nutraukia ketinimų protokolą arba baigiasi turimo leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimas ir nebuvo kreiptasi dėl jo pratęsimo. Šioje dalyje įtvirtintas sankcijos dydis nustatytas, atsižvelgiant į statyti ar įrengti energijos kaupimo įrenginį planuojančio asmens mokamo prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį bei leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo trukmę.

EEĮ 2 straipsnio 102 dalyje įtvirtinta tiesioginės elektros linijos sąvoka – elektros linija, jungianti elektros energijos gamybos ir vartojimo vietas, neprijungtas prie elektros energijos perdavimo ar skirstomųjų tinklų, arba elektros linija, jungianti gamintojo ir jo padalinių bei patronuojamųjų įmonių ar vartotojų, kurių elektros įrenginiai yra prijungti prie gamintojo lokaliųjų elektros tinklų, objektus, arba elektros linija, jungianti gamintojo, elektros energiją gaminančio iš atsinaujinančių išteklių, ir vartotojo objektus, kai elektros energijos gamybos vieta yra neprijungta prie elektros energijos perdavimo ar skirstomųjų tinklų, o vartojimo vieta – prijungta prie elektros energijos perdavimo ar skirstomųjų tinklų. Dabartinė sąvoka nenumato galimybės tiesiogine linija sujungti vietų, kuriose elektros energija ne tik gaminama ir vartojama, bet ir kaupiama.

EEĮ 70 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad elektros energija gali būti persiunčiama vartotojo objektams tiesiogine linija, jungiančia gamintojo ir vartotojo objektus, šiais atvejais:

- 1) kai tiesioginė linija jungia elektros energijos gamybos ir vartojimo vietas, neprijungtas prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų;
- 2) kai tiesioginė linija jungia gamintojo ir jo padalinių bei patronuojamųjų įmonių objektus;
- 3) kai tiesioginė linija jungia gamintojo ir vartotojo, kurio elektros įrenginiai yra prijungti prie gamintojo lokaliųjų elektros tinklų, objektus;
- 4) kai tiesioginė linija jungia gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių vietą, neprijungtą prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų, ir vartojimo vietą, prijungtą prie skirstomųjų tinklų.

Nuostatos nereglamentuoja galimybės tiesiogine linija sujungti vietų, kuriose elektros energija ne tik gaminama ir vartojama, bet ir kaupiama.

EEĮ 70 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad leidimas tiesti tiesioginę liniją išduodamas tik suderinus su tinklų operatoriumi, prie kurio valdomų elektros tinklų prijungti gamintojo ir (ar) vartotojo elektros įrenginiai, tiesioginės linijos techninės konstrukcijos ir eksploataavimo reikalavimus, siekiant užtikrinti elektros energetikos sistemos suderinamumą ir vientisumą. Šios dalies nuostatos nekonkretizuoja, kur yra nurodomi reikalavimai tiesioginės linijos techninei konstrukcijai ir eksploatavimui.

EEĮ 70 straipsnio 7 dalis numato, kad Taryba gali atsisakyti išduoti leidimą tiesti tiesioginę liniją, jeigu jį išdavus būtų pažeidžiami šio įstatymo 4 straipsnyje nustatyti elektros energetikos sektoriaus veiklos reguliavimo bendrieji principai. Šioje dalyje nereglamentuojama, kad tokiu atveju, jei tiesioginės linijos įrengimas sąlygotų perdavimo ar skirstymo paslaugų kainų didėjimą esamiems tinklų naudotojams, galima būtų atsisakyti išduoti leidimą tiesti tiesioginę liniją motyvuojant EEĮ 4 straipsnio 5 punkte numatyto principo pažeidimu, kadangi elektros perdavimo ar skirstymo tarifas didėtų likusiems vartotojams.

EEĮ 70 straipsnio 9 dalis numato, kad tokiu atveju, jei elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos vieta nebūtų prijungta prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų, nedraudžiama vartotojui gamintojo pagamintos ir tiesiogine linija vartotojui persiūstos, tačiau nesuvartotos elektros energijos

patiekti į elektros tinklus, prie kurių yra prijungtas vartotojas. Tokiu atveju leidimas gaminti vartotojui nėra reikalingas. Ši dalis atnaujintina, kadangi keičiamas šio straipsnio 1 dalies 4 punktas, reglamentuojantis atvejus, kuriais gali būti sujungtos dvi vietos, iš kurių vienoje vietoje elektros energija vartojama ir papildomai gali būti gaminama iš atsinaujinančių išteklių ir (ar) kaupiama, o kitoje – elektros energija gaminama iš atsinaujinančių išteklių ir (ar) kaupiama, kai viena iš šių vietų yra neprijungta prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų, o kita yra prijungta prie perdavimo tinklų arba skirstomųjų tinklų. Projektu papildoma 70 straipsnio 9 dalis taip, kad sureglamentuotų visus tiesioginės linijos atvejus, kuriuos apima keičiama šio straipsnio 1 dalies 4 punkto formuluoė.

Šiuo metu EEĮ 73³ straipsnio 4 dalyje numatyta, kad po leidimo gaminti elektros energiją ir (ar) leidimo generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių išdavimo Tarybos įgaliotam Tarybos administracijos valstybės tarnautojui nustačius, kad elektros energijos įrenginiai neatitinka šio straipsnio 1 dalyje nurodyto elektros energijos įrenginių valdymo sistemų saugumo reikalavimo ir jo įgyvendinimą užtikrinančių sąlygų, nurodytų šio straipsnio 2 dalyje, Tarybos įgaliotas Tarybos administracijos valstybės tarnautojas EĮ 24² straipsnyje nustatytais atvejais ir tvarka duoda privalomąjį nurodymą šiuos įrenginius eksploatuojančiam tinklų naudotojui. Tarybos įgaliotas Tarybos administracijos valstybės tarnautojas prieš priimdamas šioje dalyje nurodytą sprendimą dėl privalomojo nurodymo davimo turi teisę kreiptis į tinklų operatorių, kad jis pateiktų techninį vertinimą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto elektros energijos įrenginių valdymo sistemų saugumo reikalavimo ir jo įgyvendinimą užtikrinančių sąlygų, nurodytų šio straipsnio 2 dalyje, įgyvendinimo. Nuostatos nereglamentuoja atvejų, kai didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos gamybos ir (ar) energijos kaupimo įrenginiams nėra išduodami leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje.

Šiuo metu tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo užtikrinimas nacionaliniu lygiu nėra reglamentuotas kaip atskira funkcijų sistema, nustatyta pagal Reglamento (ES) 2024/1366 reikalavimus, nes iki šiol ES teisinėje sistemoje nebuvo sektorinio tinklo kodekso, skirto būtent tarpvalstybinių elektros srautų kibernetiniam saugumui. Nacionalinė teisinė aplinka šią sritį reglamentuoja tik fragmentiškai: elektros energetikos sektoriaus veiklą ir sistemų patikimumą reguliuoja EĮ ir EEĮ, o bendruosius kibernetinio saugumo reikalavimus – Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymas, kuriame nustatytos Nacionalinio kibernetinio saugumo centro funkcijos, susijusios su incidentų valdymu, informacijos apsauga ir kibernetinio saugumo kontrolės priemonių priežiūra. Tuo tarpu elektros energetikos sektoriaus rizikų vertinimas ir pasirengimas ekstremaliosioms situacijoms šiuo metu reglamentuojamas pagal ES elektros energetikos rizikos valdymo teisės aktus ir nacionalinį pasirengimo valdyti rizikas planą, todėl Agentūra funkcijos kibernetinio saugumo srityje šiuo metu tiesiogiai nenustatytos.

Galiojantis reguliavimas iki šiol nenumato nacionalinės kompetentingos institucijos, atsakingos už tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo koordinavimą, bendrą rizikos vertinimo proceso valdymą, didelio ir ypatingo poveikio subjektų identifikavimą bei kitų Reglamento (ES) 2024/1366 5 straipsnyje nustatytų funkcijų vykdymą. Nacionalinėje teisėje taip pat nėra įtvirtintas atsakingų institucijų tarpusavio koordinavimo mechanizmas, kuriam pagal šį reglamentą turi vadovauti paskirta pagrindinė kompetentinga institucija. Todėl EEĮ įstatymo pakeitimais siekiama užpildyti šią teisinio reguliavimo spragą, paskirstant funkcijas tarp Tarybos, Agentūros ir Nacionalinio kibernetinio saugumo centro ir nustatant jų bendradarbiavimo tvarką.

AIEĮ 13¹ straipsnyje nustatyta tokia gamybos įmokos paskirstymo tvarka: 15 procentų skiriama tiesiogiai namų ūkiams, kai asmuo ar asmenys gyvena ne didesniu kaip 1,5 km atstumu nuo AIEĮ 13¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų elektrinių, 85 procentus – bendruomeninėms organizacijoms, vykdančioms AIEĮ 13¹ straipsnio 10 dalyje nurodytus projektus. AIEĮ 13¹ straipsnio 13 ir 14 dalys numato atvejus, kuriais gamybos įmokos lėšos yra gražinamos ir kaip jos paskirstomos.

Šiuo metu yra teisinė kolizija dėl AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalies ir AIEĮ 20² straipsnio 11 dalies nuostatų taikymo. AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad gaminančių vartotojų ir asmenų, siekiančių tapti gaminančiais vartotojais, elektrinės gali būti statomos, įrengiamos ir eksploatuojamos EEĮ įstatymo nustatyta tvarka kitų asmenų, turinčių leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimą gaminti elektros energiją, ir atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų. Tuo tarpu, AIEĮ 20² straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad atsinaujinančių išteklių energijos bendrijai netaikomos AIEĮ 20¹ straipsnio nuostatos.

EEI 22 ir 48² straipsniuose nustatytos asmenų, siekiančių išplėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar energijos kaupimo pajėgumus, pareigos, susijusios su statybą leidžiančių dokumentų gavimu tinklų operatoriaus tinklo daliai (kai šie dokumentai privalomi) ir kilnojamųjų elektros energetikos objektų ir įrenginių įrengimo projektų (kai tokie privalomi) pateikimu skirstomųjų tinklų operatoriui. Ketinimų protokole, kurį šie asmenys sudaro su tinklų operatoriais, nustatoma, kad per 9 mėnesius nuo prijungimo sąlygų gavimo privaloma gauti statybą leidžiančius dokumentus (jei jie privalomi), arba pateikti kilnojamųjų elektros įrenginių įrengimo projektą (jei toks projektas reikalingas). Taip pat, privaloma ne vėliau kaip prieš 12 arba 24 mėnesius iki leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar energijos kaupimo pajėgumus galiojimo pabaigos, priklausomai nuo plėtojamo objekto technologijos ir išduoto leidimo galiojimo termino, pateikti techninį darbo projektą tinklų operatoriui.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

EI projektu siūloma:

1) EI 6 straipsnį papildyti nauju 25 punktu: „25) vykdyti kompetentingos institucijos funkcijas, nustatytas Reglamento [\(ES\) 2024/1787](#) 27 straipsnio 1 dalyje, 28 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 29 straipsnio 1 ir 2 dalyse;“.

2) Nurodyti naują Tarybos funkciją, kad Taryba gali atlikti energetikos įmonių veiklos patikrinimus ir taip pat, *vadovaujantis Reglamento [\(ES\) 2024/1787](#) 6 straipsnio 1–5 dalimis*, atitinkamai papildant EI 8 straipsnio 11 dalies 20 punktą.

3) Nurodyti naują Tarybos funkciją, kad Taryba nustatyta tvarka kontroliuoja energetikos objektų, energetikos įrenginių techninę saugą, eksploatavimą, energijos ir energijos išteklių gamybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo patikimumą ir vartojimo efektyvumą, *įskaitant reikalavimų laikymąsi vadovaujantis Reglamento [\(ES\) 2024/1787](#) 14 straipsniu*, atitinkamai papildant EI 8 straipsnio 11 dalies 22 punktą.

4) Papildyti EI 36 straipsnį nauja 2² dalimi, numatant, kad Taryba už Reglamento [\(ES\) Nr. 2024/1787](#) pažeidimus skiria baudas:

a) gamtinių dujų sistemų operatoriams už Reglamento [\(ES\) Nr. 2024/1787](#) 6 straipsnio 6 dalies, 14 straipsnio 1, 2, 5, 6, 8–14 dalių piniginę baudą iki 20 procentų praėjusių finansinių metų metinės apyvartos;

b) už Reglamento [\(ES\) Nr. 2024/1787](#) 27 straipsnio 1 dalies, 28 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 29 straipsnio 1 ir 2 dalių pažeidimus:

i) juridiniams asmenims skiria piniginę baudą iki 20 procentų praėjusių finansinių metų metinės apyvartos;

ii) fiziniams asmenims skiria piniginę baudą iki 20 procentų praėjusių kalendorinių metų metinių pajamų.

5) Papildyti EI 36 straipsnį nauja 2³ dalimi, numatant, kad Taryba, vykdydama sankcijų skyrimo procedūrą Reglamento [\(ES\) Nr. 2024/1787](#) 14 straipsnio 14 dalies, 27 straipsnio 1 dalies, 28 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 29 straipsnio 1 ir 2 dalių pažeidimus, turi teisę:

1) įpareigoti asmenį nutraukti pažeidimą;

2) skelbti viešus įspėjimus arba pranešimus.

6) Papildyti EI 36 straipsnį nauja 2⁴ dalimi, numatant, kad už Tarybos įpareigojimų nutraukti Reglamento [\(ES\) Nr. 2404/178](#) pažeidimus, pateikti informaciją, kitų Tarybos teisėtų įpareigojimų ir (ar) nurodymų nevykdymą bei už trukdymą atlikti patikrinimą Taryba turi teisę Reglamente [Nr. 2404/178](#) nurodytiems asmenims skirti periodinę baudą, kurios dydis juridiniam asmeniui yra 3 procentai praėjusių finansinių metų vidutinių dienos pajamų už kiekvieną pažeidimo vykdymo (tęsimo) dieną, fiziniam asmeniui – 2 procentai praėjusių kalendorinių metų vidutinių dienos pajamų už kiekvieną pažeidimo vykdymo (tęsimo) dieną. Šioje dalyje nurodyta periodinė bauda skiriama už laikotarpį, kuris prasideda nuo Tarybos nutarimo skirti baudą priėmimo dienos ir baigiasi tą dieną, kai baigiasi pažeidimo vykdymas (tęsimas). Periodinė bauda gali būti skiriama ne ilgesniam kaip šešių mėnesių laikotarpiui nuo Tarybos sprendimo paskirti tokią baudą priėmimo dienos.

Atitinkamai, EĮ 36 straipsnio pakeitimu siūloma nustatyti naują teisinį reguliavimą dėl sankcijų taikymo už Reglamento (ES) 2026/261 3, 4 ir 5 straipsnių pažeidimus. Siūloma papildyti 36 straipsnį nauja 2⁵ dalimi, kuria Tarybai suteikiama teisė skirti atgrasančias baudas juridiniams ir fiziniams asmenims, kaip reikalaujama Reglamente (ES) 2026/261. Šio reglamento 3 straipsnyje nustatomas draudimas importuoti gamtines dujas ir SGD, kilusias iš ar eksportuotas iš Rusijos, 4 straipsnyje įtvirtinamos ribotos laikinos išimtys anksčiau sudarytoms sutartims, o 5 straipsnyje nustatoma privalomo išankstinio leidimo tvarka tais atvejais, kai importas galimas tik taikant šias išimtis ar kai reikia įrodyti nerusiškų dujų kilmę. Šiuo pakeitimu į nacionalinę teisę perkeliama reglamente nustatyti sankcijų dydžiai ir principai, taip užtikrinant reglamento įgyvendinimą ir valstybės narės pareigą notifikuoti Europos Komisijai galiojančias nacionalines nuostatas. Tikimasi, kad nustatytas teisinis reguliavimas sustiprins kontrolės mechanizmus ir prisidės prie ES tikslų mažinti energetinę priklausomybę nuo Rusijos, įgyvendinimo.

7) Papildyti EĮ 21 straipsnį nauja 5¹ dalimi ir joje nustatyti, kad leidimų, nurodytų EEĮ 16 straipsnio 1 dalies 2–3 ir 8–9 punktuose, t. y. leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, leidimų plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, leidimų tiesti tiesioginę liniją ir leidimų modernizuoti iš atsinaujinančių išteklių elektros energiją gaminančią elektrinę ar elektros energijos gamybos įrenginį, kurių galiojimas sustabdytas EĮ 21 straipsnio 5 dalyje numatytais pagrindais, galiojimo termino sustabdymo laikotarpis įskaičiuojamas į leidimo galiojimo terminą. Tokiu būdu siekiama išspręsti praktikoje kylančius neaiškumus dėl nurodytų leidimų sustabdymo ir sustabdymo laikotarpio santykio su leidimo galiojimo terminu.

8) Papildyti EĮ 29¹ straipsniu ir įstatymo lygmeniu nustatyti teisinio reguliavimo principus dėl elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų įrenginių, įrangos ir medžiagų rezervų kaupimo elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo saugumui ir patikimumui užtikrinti ir galimo jų panaudojimo stambių projektų, kaip jie apibrėžti Investicijų įstatyme, įgyvendinimui.

Siekiant užtikrinti elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo saugumą ir patikimumą bei elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų veiklos atsparumą ir atkūrimą po avarijų, sutrikimų, gedimų, ekstremaliųjų įvykių ir (ar) neteisėto fizinio poveikio, siūloma elektros energijos perdavimo sistemos operatoriui, gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriui, elektros energijos skirstomųjų tinklų operatoriui ir gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriui įstatymu nustatyti pareigą – sudaryti ir palaikyti įrenginių, įrangos ir medžiagų rezervą. Atsižvelgiant į tai, kad prie skirstomųjų tinklų operatorių, aptarnaujančių mažiau kaip 100 000 vartotojų, būna prijungtas labai nedidelis vartotojų skaičius, siūloma nustatyti, kad nuostatos dėl rezervo sudarymo nebūtų taikomos skirstomųjų tinklų operatoriui, aptarnaujančiam mažiau kaip 100 000 vartotojų.

Siekiant sudaryti sąlygas spartinti stambių projektų, kaip jie apibrėžti Investicijų įstatyme, įgyvendinimą, siūloma leisti elektros energijos perdavimo sistemos operatoriui ir elektros energijos skirstomųjų tinklų operatoriui naudoti įrenginius iš rezervo šių projektų įgyvendinimui, kai prie elektros energijos perdavimo tinklų prijungiami vartotojų ne mažesnės kaip 10 MW leistinos naudoti galios elektros įrenginiai arba vartotojų elektros įrenginių leistina naudoti galia didinama ne mažiau kaip iki 10 MW, ir kai prie elektros energijos skirstomųjų tinklų prijungiami vartotojų ne mažesnės kaip 1 MW leistinos naudoti galios elektros įrenginiai arba vartotojų elektros įrenginių leistina naudoti galia didinama ne mažiau kaip iki 1 MW.

Siūloma nustatyti, kad rezervų apimtis ir kiekis turi būti pakankami išsaugoti ir (ar) atkurti avarijų, sutrikimų, gedimų, ekstremaliųjų padėčių ir (ar) neteisėto fizinio poveikio paveiktus elektros energijos perdavimo ar skirstymo sistemos ir gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo sistemos pagrindinius struktūrinius elementus, komponentus, technines sistemas ir (ar) funkcijas, o rezervų apimtys, kiekiai ir panaudojimo tvarka, atsižvelgiant į šios informacijos jautrumą, būtų nustatomi elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus, gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriaus, elektros energijos skirstomųjų tinklų operatoriaus ir gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriaus saugumo planuose, tvirtinamuose vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi.

Siūlomi pakeitimai ne tik įstatymo lygiu įtvirtintų šiuo metu poįstatyminiais aktais nustatytas pareigas tinklų operatoriams kaupti įrenginių, įrangos ir medžiagų rezervus ir taip prisidėtų prie energetikos tinklų atsparumo stiprinimo, bet ir pagerintų investicinę aplinką Lietuvoje, sudarytų palankesnes sąlygas vartotojų elektros įrenginių prijungimui prie perdavimo tinklų, pagreintų vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie perdavimo tinklų procesą, bei suteiktų paskatų pritraukti tiek užsienio, tiek vietines investicijas, kuriančias aukštą pridėtinę vertę ir naujas darbo vietas.

EEĮ projektu siūloma:

1) Papildyti EEĮ 16 straipsnį nauja 6¹ dalimi ir nustatyti, kad išduotų leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar leidimų plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo terminas pratęsiamas vieną kartą ne ilgesiam nei 48 mėnesių laikotarpiui. Asmuo, kreipdamasis dėl leidimo galiojimo pratęsimo, turi nurodyti terminą, kuriam prašoma pratęsti leidimą, ir pateikti dokumentą, patvirtinantį prievolių įvykdymo užtikrinimo pateikimą tinklų operatoriui prašomam pratęsti leidimo galiojimo terminui šio įstatymo 21¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka. EEĮ projekte siūloma, kad ši nuostata galiotų vienerius metus. Atsižvelgiant į šiuo metu susidariusią situaciją rinkoje, kai elektros energijos kaina rinkoje svyruoja, vystomų projektų atsiperkamumas mažėja bei elektros energijos vartojimas didėja ne taip sparčiai kaip tikėtasi bei yra ribotos galimybės pagamintą elektros energiją realizuoti rinkoje, esant ribotoms galimybėms naudotis tarpvalstybinėmis jungtimis, pakeitimu siekiama sudaryti galimybę asmenims, plėtojantiems elektros energijos gamybos pajėgumus ir energijos kaupimo pajėgumus per vienerius metus priimti sprendimus, ar tęsti plėtojamus projektus ir turėti ilgesnį terminą jų įgyvendinimui, ar nutraukti veiklą. Atsižvelgiant į šį siūlomą pakeitimą, atitinkamai patikslinama EEĮ 16 straipsnio 7 dalis.

2) Pakeisti EEĮ 16 straipsnio 9 dalies 2 punktą ir nustatyti, kad leidimai gaminti elektros energiją ir leidimai generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių išduodami ir tais atvejais, kai elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginiai nėra išbandyti dėl atidėtų bandymų, kai jų neįmanoma atlikti dėl gamtinių sąlygų atsiradimo, tačiau vadovaujantis operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos aprašu neturi įtakos elektros energetikos sistemos darbo saugumui, stabilumui ir patikimumui.

3) Pripažinti netekusiais galios EEĮ 16 straipsnio 9 dalies 10 punktą ir 15 dalies 11 punktą, kuriuose įtvirtinta, kad asmuo, siekiantis gauti leidimą gaminti elektros energiją, leidimą generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių, leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar leidimą plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, negali turėti skolų, kurių bendra suma viršija 10 000 Eur (dešimt tūkstančių eurų), viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų biudžetui, administruojamam viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administratoriaus ir numatyta, kad tuo atveju, jeigu šiame punkte nurodytų skolų mokėjimas yra atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl jų vyksta ginčas ginčus nagrinėjančioje institucijoje, laikoma, kad asmuo neturi skolų. Šiuo pakeitimu siekiama atsisakyti perteklinio reikalavimo teikti informaciją apie skolų viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administratoriui neturėjimą. Toks reikalavimas vertintinas kaip neproporcingas ir galimai apribojantis galimybes vystyti projektus. Atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtos projektai reikalauja didelių investicijų, o sąlyginai nedidelė skola gali atsirasti dėl techninių ar administracinių priežasčių ir nebūtinai atspindi vystytojo finansinį pajėgumą ir galimybes vykdyti prisiimtus įsipareigojimus. Atsisakius šio reikalavimo būtų sudarytos palankesnės sąlygos elektros energetikos sektoriaus plėtrai, didinamas investicinis patrauklumas ir mažinama administracinė našta vystytojams.

4) Pakeisti 16 straipsnio 10 ir 14 dalis, nustatant išimtį dėl leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimo gaminti elektros energiją išdavimo atsinaujinančių išteklių energijos bendrijoms ir piliečių energetikos bendrijoms, kai energetikos veikla vykdoma pagal AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį, ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiuose.

5) Papildyti EEĮ 17 straipsnio 5³ dalį ir įtvirtinti, kad tuo atveju, kai išdavus leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus dėl objektyvių priežasčių, susijusių su pasirinktos įrangos techniniais parametrais, ne daugiau kaip 5 procentais keičiama leidime nurodyta įrengtoji galia, nekeičiant leistinos generuoti galios, naujas leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus

neraikalingas, jei leidimo turėtojo planuojama vykdyti veikla atitinka visas šio įstatymo 16 straipsnio 15 dalyje nustatytas sąlygas. Atitikties reikalavimams vertinimą atlieka Taryba Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklėse nustatyta tvarka. Šiuo pakeitimu siūloma sudaryti galimybę plėtojant elektrines numatyti 5 procentų įrengtosios galios paklaidą, nes praktikoje dėl techninių ir inžinerinių priežasčių faktinė pastatytos elektrinės įrengtoji galia gali nežymiai skirtis nuo leidime plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus nurodytos įrengtosios galios. Vystytojai kreipimosi dėl leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus metu paprastai dar nebūna pasirinkę konkrečios įrangos, todėl plėtros procese gali būti pasirinkta įranga, kurios techniniai duomenys ne pilna apimtimi atitinka įrengtąją galią, nurodytą leidime. Šie nedideli nukrypimai paprastai neturi esminės įtakos nei elektros tinklų veikimui, nei tinklų apkrovai, tačiau gali lemti formalius neatitikimus tarp projektinės ir faktiškai įrengtos galios. Nesant galimybės taikyti nedidelės paklaidos, net ir minimalūs techniniai nukrypimai gali sukelti papildomą administracinę naštą vystytojams ir institucijoms bei sąlygoti poreikį iš naujo derinti projektinius sprendinius ar keisti leidimus. Tai gali nepagrįstai ilginti projektų įgyvendinimo terminus ir didinti jų administracinius kaštus. Įtvirtinus 5 procentų įrengtosios galios paklaidą būtų sudarytos lankstesnės sąlygos elektrinių statybai ir projektų įgyvendinimui, sumažinta administracinė našta bei išvengta perteklinių procedūrų. Atsižvelgiant į siūlomą EEĮ 17 straipsnio 5³ dalies pakeitimą, atlikti EEĮ 17 straipsnio 5⁵ dalies pakeitimai, siekiant suderinti abiejų dalių nuostatas.

6) Sumažinti EEĮ 21¹ straipsnio 1 dalyje ir 48² straipsnio 10 dalyje numatyto tinklų operatoriumi mokamo prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį nuo 50 eurų už 1 kW numatomos išplėtoti elektrinės, įskaitant hibridinę elektrinę, leistinos generuoti galios ar energijos kaupimo įrenginio leistinos generuoti galios iki 25 eurų, siekiant sumažinti vystytojų patiriamus kaštus pradiniam elektrinių ar energijos kaupimo įrenginių vystymo etape. Atsižvelgiant į šiuos pakeitimus, siūloma atitinkamai sumažinti prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį, kuris mokamas papildomai siekiant pratęsti leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo terminą, nuo 50 eurų už 1 kW numatomos išplėtoti elektrinės, įskaitant hibridinę elektrinę, ar energijos kaupimo įrenginio leistinos generuoti galios iki 25 eurų. Įvertinant tai, kad EEĮ projektu siūloma sudaryti galimybę pratęsti leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar leidimus plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo terminą vieną kartą ne ilgesiam nei 48 mėnesių laikotarpiui, siūloma papildyti EEĮ 21¹ straipsnio 1 dalį ir 48² straipsnio 10 dalį ir nustatyti, kad norint pratęsti leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar leidimo plėtoti energijos kaupimo pajėgumus galiojimo terminą ne ilgesniam kaip 48 mėnesių terminui, kaip tai siūloma nustatyti EEĮ 16 straipsnio 6¹ dalyje, prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis padidinamas dydžiu, kuris apskaičiuojamas dauginant numatomą elektrinės, įskaitant hibridinę elektrinę, leistinos generuoti galios dydį (kW) arba įrengtosios galios dydį (kW), kai prie veikiančios atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės papildomai numatoma įrengti kitą atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ir (ar) kaupimo įrenginį ar įrenginius, suformuojant hibridinę elektrinę, iš 6,25 euro už 1 kW ir laikotarpio, kuriam norima pratęsti šio leidimo galiojimo terminą, trukmės, išreikštos metais. Atitinkamai siūloma sumažinti prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį EEĮ 16 straipsnio 1¹ dalyje nuo 50 eurų už 1 kW numatomos išplėtoti elektrinės įrengtosios galios iki 25 eurų tais atvejais, kai prievolių įvykdymo užtikrinimas pateikiamas siekiant užtikrinti gamintojo įsipareigojimą tinklų operatoriumi per EEĮ 16 straipsnio 9 dalies 2 punkte nustatytą terminą įvykdyti techninius reikalavimus.

7) Papildyti EEĮ 21¹ straipsnį nauja 6 dalimi ir joje nustatyti, kad gamintojas, plėtojantis elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo pajėgumus gali pakeisti savo vykdomą veiklą į kitą, o būtent pakeisti savo įsipareigojimą pastatyti elektrinę ar energijos kaupimo įrenginį į įsipareigojimą pastatyti tokios pačios leistinos generuoti galios elektrinę, energijos kaupimo įrenginį ar elektros energijos vartojimo įrenginius. Šiuo atveju gamintojas pasirašytų su tinklų operatoriumi susitarimą, o tinklų operatorius, gavęs gamintojo prašymą, atsisakytų savo teisių pagal gamintojo prievolių įvykdymo užtikrinimą ir, esant gamintojo prašymui, gražintų jį šiam gamintojui ar jo prievolių įvykdymo užtikrinimą išdavusiam asmeniui, o šalių teisės ir pareigos pagal ketinimų protokolą pasibaigtų. Siūloma nustatyti, kad tuo atveju, kai elektrinę ar energijos kaupimo įrenginį plėtojantis asmuo pakeičia vykdomą veiklą į vartojimo įrenginių plėtrą, taikoma taisyklė, kad keičiamo 1 MW elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginio leistina generuoti galia atitinka 0,3 MW

vartojimo įrenginio (įrenginių) leistiną naudoti galią, ir vartojimo įrenginio (įrenginių) leistina naudoti galia negali būti mažesnė nei 1 MW. Sudarant susitarimą būtų pateikiamas prievolių įvykdymo užtikrinimas, kurio dydis yra lygus prievolių įvykdymo užtikrinimo, pateikto pasirašius ketinimų protokolą, dydžiui. Detali veiklos keitimo tvarka būtų tvirtinama energetikos ministro. EEĮ projekte siūloma nustatyti, kad tokia nuostata galiotų vienerius metus. Šiuo pakeitimu siekiama sudaryti galimybę projektų plėtotojams, įvertinus poreikį, pakeisti vystomą technologiją į kitą, arba vietoj plėtojamo elektrinės ar energijos kaupimo įrenginio projekto išplėtoti vartojimo įrenginius, kas paskatintų atsinaujinančių išteklių naudojimo plėtrą ir vartojimo augimą.

8) Siekiant sudaryti vienodas sąlygas tiek gamintojams, kurie jau yra pateikę tinklų operatoriams prievolių įvykdymo užtikrinimą, tiek naujiems gamintojams, kurie teiks juos po įstatymo įsigaliojimo, siūloma suvienodinti pateiktų ir pateikiamų prievolių įvykdymo užtikrinimo dydžius ir nustatyti, kad tinklų operatoriai perskaičiuotų pagal pasirašytus Elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų ketinimų protokolus pateiktus prievolių įvykdymo užtikrinimus taikant taisyklę, kad tinklų operatoriui pateiktas prievolių įvykdymo užtikrinimas sudarytų sumą, gaunamą dauginant numatytą leistinos generuoti galios dydį (kW) iš 25 eurų už 1 kW. Tuo atveju, kai prievolių įvykdymo užtikrinimas buvo pateiktas papildomai prie veikiančios atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės, numatant įrengti kitą atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ir (ar) kaupimo įrenginį, įrengiant hibridinę elektrinę, ir buvo apskaičiuojamas pagal numatomos įrengti kitos atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės ir (ar) kaupimo įrenginio numatytą įrengtosios galios dydį (kW), pateiktas prievolių įvykdymo užtikrinimas perskaičiuojamas, įvertinant visų hibridinę elektrinę sudarančių elektrinių ir (ar) kaupimo įrenginių įrengtąją galią. Atliekant pateikto prievolių įvykdymo užtikrinimo sumos perskaičiavimą, būtų įvertinama aplinkybė, kad pateiktas prievolių įvykdymo užtikrinimas buvo sumažintas EEĮ 21¹ straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Esant gamintojo prašymui, tinklų operatorius grąžintų iki EEĮ pakeitimų įsigaliojimo pateikto ir perskaičiuoto prievolių įvykdymo užtikrinimo skirtumą prievolių įvykdymo užtikrinimą pateikusiam asmeniui per 1 mėnesį nuo prašymo gavimo dienos. Siūloma netaikyti prievolių įvykdymo užtikrinimo perskaičiavimo tvarkos tiems gamintojams, kurie prievolių įvykdymo užtikrinimą (sudarantį 15 eurų už 1 kW) pateikė pagal iki 2022 m. liepos 7 d. galiojusio Elektros energetikos įstatymo nuostatas.

9) Papildyti EEĮ 9 straipsnį nauju 51² punktu, kuriuo Tarybai nustatoma nauja funkcija – atlikti nacionalinių atsakingų institucijų koordinavimą ir užtikrinti jų bendradarbiavimą, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2024/1366 5 straipsnį. Ši funkcija reikalinga tam, kad būtų įgyvendintas šiame reglamente nustatytas kompetentingos institucijos vaidmuo koordinuojant tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo užtikrinimą.

10) Pakeisti EEĮ 73³ straipsnio 4 dalies nuostatas, nustatant, kad elektros energijos gamybos ir (ar) energijos kaupimo įrenginių informacijos ir gamybos valdymo sistemų atitiktis saugumo reikalavimams, kai šioms elektrinėms ir (ar) energijos kaupimo įrenginiams teisės aktų nustatyta tvarka nėra išduodami leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje, vertinama po nuosavybės ribų akto atnaujinimo.

11) Pakeisti EEĮ 2 straipsnio 102 dalyje įtvirtintą tiesioginės linijos sąvoką, įtraukiant elektros energijos kaupimo objektus.

12) Pakeisti EEĮ 70 straipsnio 1 dalį, įtraukiant elektros energijos kaupimo objektus bei patikslinant atvejus, kada gali būti įrengiama tiesioginė linija, sujungianti dvi vietas, iš kurių vienoje vietoje elektros energija vartojama ir papildomai gali būti gaminama iš atsinaujinančių išteklių ir (ar) kaupiama, o kitoje – elektros energija gaminama iš atsinaujinančių išteklių ir (ar) kaupiama, kai viena iš šių vietų yra neprijungta prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų, o kita yra prijungta prie perdavimo tinklų arba skirstomųjų tinklų.

13) Papildyti EEĮ 70 straipsnio 5 dalį konkretizuojant, kur nurodomi reikalavimai tiesioginės linijos techninei konstrukcijai ir eksploatavimui.

14) Pakeisti EEĮ 70 straipsnio 6 dalį, konkretizuojant, kokia tvarka taikoma įrenginių, kurie nėra prijungti prie elektros tinklų, prijungimui.

15) Papildyti EEĮ 70 straipsnio 7 dalį numatant, kad tokiu atveju, jei tiesioginės linijos įrengimas sąlygotų perdavimo ar skirstymo paslaugų kainų didėjimą esamiems tinklų naudotojams, galima būtų atsisakyti išduoti leidimą tiesti tiesioginę liniją, motyvuojant EEĮ 4 straipsnio 5 punkte

numatyto principo pažeidimu, kadangi elektros perdavimo ar skirstymo tarifas didėtų likusiems vartotojams.

16) Pakeisti ir papildyti EEĮ 70 straipsnio 9 dalį, kadangi keičiamas šio straipsnio 1 dalies 4 punktas, reglamentuojantis atvejus, kuriais tiesiogine linija gali būti sujungtos dvi vietos, iš kurių vienoje vietoje elektros energija vartojama ir papildomai gali būti gaminama iš atsinaujinančių išteklių ir (ar) kaupiama, o kitoje – elektros energija gaminama iš atsinaujinančių išteklių ir (ar) kaupiama, kai viena iš šių vietų yra neprijungta prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų, o kita yra prijungta prie perdavimo tinklų arba skirstomųjų tinklų. Projektu papildoma 70 straipsnio 9 dalis taip, kad sureglamentuotų visus atvejus, kada gali būti įrengiama tiesioginė linija, kuriuos apima keičiama šio straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtinta formuluotė. Tikimasi, jog atlikus šiuos pakeitimus, bus sudarytos palankesnės sąlygos pasinaudoti tiesiogine elektros linija, taip susimąžinant pasinaudojimo tinklais kaštus.

17) Papildyti EEĮ 73⁴ straipsniu, kuriuo nustatomas naujas teisinis reguliavimas dėl tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo užtikrinimo. Siūloma aiškiai paskirstyti nacionalinių institucijų kompetencijas, įtvirtinant, kad Taryba yra pagrindinė kompetentinga institucija, atsakinga už Reglamento [\(ES\) 2024/1366](#) 5 straipsnyje nustatytą užduočių vykdymą, įskaitant atsakingų institucijų koordinavimą, didelio poveikio ir ypatingos svarbos poveikio subjektų identifikavimą, metodikų ir kitų reglamente numatytų dokumentų tvirtinimą; VšĮ Lietuvos energetikos agentūra vykdo nacionalinį kibernetinio saugumo rizikos vertinimą elektros energetikos sektoriuje ir rengia kibernetinio saugumo rizikos ataskaitas pagal reglamento nuostatas, o Nacionalinis kibernetinio saugumo centras vykdo priežiūros ir kontrolės funkcijas, susijusias su kibernetinio saugumo priemonių įgyvendinimu, incidentų valdymu ir informacijos dalijimosi procesų užtikrinimu.

Šiuo straipsniu taip pat įtvirtinama, kad perdavimo sistemos operatorius ir didelio arba ypatingos svarbos poveikio subjektai privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su Taryba vykdydami reglamento reikalavimus.

18) Įstatymo priedo pakeitimu siūloma papildyti įstatymo priedą nauju 22 punktu, kuriuo į nacionalinį teisės aktą įtraukiama nuoroda į 2024 m. kovo 11 d. Komisijos deleguotąjį reglamentą [\(ES\) 2024/1366](#), kaip į privalomai taikomą ES teisės aktą, nustatantį tinklo kodeksą dėl tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo aspektų.

AIEĮ projektu siūloma:

1) Pakeisti AIEĮ 13¹ straipsnio 7, 9 ir 14 dalis ir jose numatyti, kad gamybos įmokos lėšos būtų paskirstomos ne namų ūkiams, esantiems ne didesniu kaip 1,5 km atstumu nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodytų elektrinių, o asmenims, kurių deklaruota vieta yra ne didesniu kaip 1,5 km atstumu nuo AIEĮ 13¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų elektrinių. Praktikoje kyla sunkumų dėl namų ūkių identifikavimo, namų ūkiai nėra registruojami jokiuose registruose ir jų skaičius gali būti nustatomas statistikos tikslais tik darant tam tikras prielaidas, todėl gali kilti ginčų dėl namų ūkių nustatymo ir paskirstytų gamybos lėšų sumų. Atsižvelgiant į tai, tikslinga numatyti gamybos įmokos lėšų paskirstymą asmenims, kurių deklaruota gyvenamoji vieta yra ne didesniu kaip 1,5 km atstumu nuo elektrinių. Siūloma nustatyti, kad pakeitimai įsigaliotų 2027 m. sausio 1 d. ir gamybos įmokos lėšos, surinktos už 2026 metus bei 2027 metais grąžintos ir (ar) praėjusiais laikotarpiais nepanaudotos gamybos įmokos lėšos, būtų paskirstomos siūlomų pakeitimų nustatyta tvarka. Taip pat siūloma įtvirtinti, kad savivaldybių, kurioms išmokėtos gamybos įmokos lėšos, surinktos iš gamintojų, laimėjusių AIEĮ 22 straipsnio 9 dalyje arba 22¹ straipsnio 3 dalyje nurodytą konkursą, grąžinamos lėšos būtų paskirstomos bendruomeninėms organizacijoms netaikant reikalavimo, kad jų vykdomi projektai būtų vykdomi 15 km spinduliu aplink AIE 13¹ straipsnio 1 dalyje nurodytas elektrines, nes to neįmanoma įvykdyti dėl to, kadangi jūrinėje teritorijoje plėtojamos elektrinės bus pastatytos 30 ir daugiau kilometrų atstumu nuo kranto.

2) Pakeisti AIEĮ 20² straipsnio 11 dalį ir joje nustatyti, kad atsinaujinančių išteklių energijos bendrijai nėra taikomos AIEĮ 20¹ straipsnio, išskyrus šio straipsnio 8 ir 8² dalis, nuostatos.

EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektu siūloma:

1) Nustatyti, kad ketinimų protokole nurodoma pareiga asmenims, kurie plėtoja elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo pajėgumus, per 9 mėnesius nuo prijungimo sąlygų išdavimo gauti statybą leidžiančius dokumentus tinklų operatoriaus daliai netaikoma, ir sutrumpinti

terminus, kuriais šie asmenys tinklų operatoriui turi pateikti tinklų operatoriaus tinklo dalies techninį darbo projektą, jeigu toks projektas yra reikalingas. Tokiu būdu bus išspręsta praktikoje iškilusi situacija, kad įsigaliojus Statybos įstatymo pakeitimams 2024 m. lapkričio 1 d. ir EEĮ pakeitimams 2025 m. rugpjūčio 1 d., pasikeitė etapų (statybos leidimų gavimo ir techninių darbo projektų parengimo) eiliškumas ir daliai plėtojamų projektų ketinimų protokolų terminai tapo praktikoje neįgyvendinami.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus projektus bei EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

EEĮ projekte siūlomas reguliavimas:

1) pašalins neaiškumus dėl leidimų, nurodytų EEĮ 16 straipsnio 1 dalies 2–3 ir 8–9 punktuose, sustabdymo ir sustabdymo laikotarpio santykio su leidimo galiojimo terminu; sudarys sąlygas greitesniam stambių projektų, kaip jie apibrėžti Investicijų įstatyme, įgyvendinimui ir tuo pačiu didelės leistinos naudoti galios vartotojų prisijungimui prie elektros tinklų. Elektros tinklų įrenginių rezervas leis reikšmingai sutrumpinti stambių projektų elektros įrenginių prijungimą prie perdavimo ar skirstomųjų tinklų. Tai padės išvengti užsitęsusių prijungimo terminų, kurie šiuo metu gali siekti iki 3 metų. Tai prisidės prie investicinės aplinkos gerinimo, naujų investicijų pritraukimo, užtikrins didesnę elektros ir dujų tinklų sistemos atsparumą bei skatins ekonomikos plėtrą. Tai padidins Lietuvos investicinį patrauklumą ir sudarys prielaidas Lietuvoje pritraukti daugiau stambių investicijų. Vartotojų, įgyvendinančių stambius projektus, pritraukimas padės užtikrinti stabilų elektros energijos vartojimą elektros perdavimo sistemoje, o tai paskatins naujų elektros energijos gamybos pajėgumų iš atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą, prisidedant prie šalies energetinio saugumo didinimo. VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ 2024 metų duomenimis, už investuotojo įdarbintą vieną darbuotoją sumokama gyventojų pajamų mokesčio bei socialinio draudimo įmokų suma per metus siekia 19 200 Eur (devyniolika tūkstančių du šimtus eurų). Energijai imlus stambus investicijų projektas, sukuriantis 200 darbo vietų, per 10 metų sumokėtų 38 400 000 Eur (trisdešimt aštuonis milijonus keturis šimtus tūkstančių eurų) gyventojų pajamų mokesčio ir socialinio draudimo įmokų. Valstybei sumokami mokesčiai, net ir neskaičiuojant sumokamo pelno mokesčio, suteiktų ir kitų teigiamų stambaus projekto naudų Lietuvos ekonomikai, ženkliai viršytų prijungimo prie elektros energijos perdavimo tinklų išlaidas. Tiesioginės užsienio investicijos į pramonės sektorių, kurios kurtų aukštą pridėtinę vertę, ypač svarbios Lietuvos regionų vystymuisi;

2) užtikrins veiksmingą Reglamento [\(ES\) 2026/261](#) įgyvendinimą, sustiprins sankcijų taikymo mechanizmą ir prisidės prie energetinės priklausomybės nuo Rusijos mažinimo.

EEĮ projekte siūlomas reguliavimas:

1) paskatins atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų ir piliečių energetikos bendrijų, siekiančių įrengti ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius ir veikti gaminančių vartotojų parkų modeliu, steigimąsi;

2) užtikrins detalesnę elektros tinklų pralaidumų rezervavimo tvarką bei panaikins perteklinius saulės šviesos energijos elektrinėms taikomus įrengimo ribojimus, susijusius su šių elektrinių įrengimu ant pastatų stogų;

3) sudarys galimybę gauti leidimą gaminti elektros energiją ir leidimą generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių, tais atvejais, kai elektros energijos gamybos ar energijos kaupimo įrenginių bandymų negalima atlikti dėl gamtinių sąlygų, jeigu šios aplinkybės, vadovaujantis tinklų operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos aprašu, nedarys neigiamos įtakos elektros energetikos sistemos darbo saugumui, stabilumui ir patikimumui;

4) pašalins neaiškumus dėl prievolių įvykdymo užtikrinimo apskaičiavimo, pagal leistiną generuoti galią, kai plėtojama nauja hibridinė elektrinė arba pagal įrengtąją galią, kai prie veikiančios atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės papildomai numatoma įrengti kitą atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ir (ar) kaupimo įrenginį taip suformuojant hibridinę elektrinę.

5) reglamentuos didesnę kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos gamybos ir (ar)

energijos kaupimo įrenginių informacijos ir gamybos valdymo sistemų atitiktį saugumo reikalavimams, kai šioms elektrinėms ir (ar) energijos kaupimo įrenginiams teisės aktų nustatyta tvarka nėra išduodami leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje;

6) sukurs palankias sąlygas atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių ir (ar) energijos kaupimo įrenginių projektų įgyvendinimui, užtikrins šių projektų tęstinumo galimybes, nepanaikinant suteiktų elektros tinklų pralaidumų rezervavimo bei paskatins elektros energijos vartojimą;

7) sukurs sąlygas veiksmingai užtikrinti tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinį saugumą, sustiprins atsakingų institucijų koordinavimą ir bendradarbiavimą, padidins elektros sistemos atsparumą kibernetinėms grėsmėms bei prisidės prie patikimo elektros energijos tiekimo užtikrinimo;

8) sudarys galimybes tiesiogine linija sujungti ne tik elektros energijos gamybos bei vartojimo, bet ir kaupimo įrenginius. Pakeitimai paskatins didžiuosius elektros vartotojus, tokius kaip duomenų centrai, pramonės įmonės, vandenilio gamintojai ir kiti, tiesiogine linija jungtis prie elektros energiją gaminančių įrenginių, taip sumažinant pasinaudojimo elektros tinklais kaštus.

AIEĮ projekte siūlomas reguliavimas:

1) išspręs praktikoje kylančius sunkumus susijusius su gamybos įmokes lėšų paskirstymu, suteiks aiškumo tiek gamybos įmokes administratoriui, tiek asmenims, gyvenantiems arti atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių ir turintiems teisę į gamybos įmokes lėšas;

2) panaikins AIEĮ 20¹ straipsnio 8 ir AIEĮ 20² straipsnio 11 dalies nuostatų koliziją. Paskatins atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų ir piliečių energetikos bendrijų, siekiančių įrengti ar įrengusių ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius ir veikti gaminančių vartotojų parkų modeliu, steigimąsi. Pagal siūlomą reguliavimą, aukščiau nurodytiems atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų ir piliečių energetikos bendrijų elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiams nebūtų taikomas naujumo reikalavimas.

EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektu siūlomas reguliavimas išspręs praktikoje susidariusią situaciją, kad įsigaliojus Statybos įstatymo pakeitimams 2024 m lapkričio 1 d. ir EEĮ pakeitimams 2025 m. rugpjūčio 1 d., pasikeitė etapų (statybos leidimų gavimo ir techninių darbo projektų parengimo) eiliškumas ir daliai plėtojamų projektų ketinimų protokolų terminai tapo praktikoje neįgyvendinami, ir sudarys galimybę užtikrinti plėtojamų projektų tolesnį sklandų įgyvendinimą.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymų projektai neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilies verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektuose bei EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektu siūlomas reglamentavimas sudarys palankias sąlygas atsinaujinančios energetikos plėtrai ir vartojimo augimui.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamus Įstatymų projektus bei EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektą nereikės priimti ar keisti kitų įstatymų.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai, EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Lietuvos Respublikos terminų bankui bus pateikta EEĮ projektu koreguojama „tiesioginės elektros linijos“ apibrėžtis.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai, EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos teisės nuostatas.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus EĮ projektą:

Elektros energijos perdavimo sistemos operatorius, gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius, elektros energijos skirstomųjų tinklų operatorius ir (ar) gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorius iki 2026 m. lapkričio 1 d. turės parengti atnaujintus saugumo planus ir pateikti juos tvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotoms institucijoms.

Vyriausybė turės pakeisti:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. vasario 1 d. nutarimą Nr. 65 „Dėl Elektros tinklų pralaidumų paskirstymo proporcijų ir pralaidumų dalies atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektrinėms sausumos teritorijoje iki 2030 metų nustatymo“.

2) Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 277 „Dėl Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių patvirtinimo“.

Energetikos ministerija ir Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija turės pakeisti Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2012 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. 1-256/4-1205 „Dėl Pastatuose įrengtų šildymo sistemų ir kombinuotųjų šildymo ir vėdinimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 70 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamento ir Pastatų oro kondicionavimo arba kombinuotųjų oro kondicionavimo ir vėdinimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 70 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamento patvirtinimo“ patvirtintą Pastatuose įrengtų šildymo sistemų ir kombinuotųjų šildymo ir vėdinimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 70 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamentą ir Pastatų oro kondicionavimo arba kombinuotųjų oro kondicionavimo ir vėdinimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 70 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamentą.

Priėmus EEĮ projektą:

Vyriausybė turės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 22 d. nutarimą Nr. 1462 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą“.

Perdavimo sistemos operatorius ir skirstomųjų tinklų operatorius turės pakeisti Pasinaudojimo elektros perdavimo tinklais tvarkos aprašus ir pateikti juos tvirtinti Tarybai.

Taryba turės pakeisti Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės, patvirtintas Tarybos 2025 m. rugpjūčio 5 d. nutarimu Nr. O3E-1156 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“.

Energetikos ministras turės pakeisti Elektros energijos gamintojų ir energijos kaupimo įrenginių planuojančių statyti ar įrengti asmenų prievolių įvykdymo užtikrinimo dydžio sumažinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2024 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 1-19 „Dėl Elektros energijos gamintojų ir energijos kaupimo įrenginių planuojančių statyti ar įrengti asmenų prievolių įvykdymo užtikrinimo dydžio sumažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Priėmus AIEĮ projektą:

Vyriausybė turės pakeisti Atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos lėšų administravimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. balandžio 3 d. nutarimu Nr. 233 „Dėl Atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Priėmus EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektą, teisės aktų keisti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams, EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projektui įgyvendinti valstybės ar savivaldybės biudžetų lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu buvo konsultuojamasi su Tarybos specialistais, rinkos dalyviais, tinklų operatoriais.

Pasiūlymus dėl EĮ projekto pateikė Taryba ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, taip pat EĮ projekto rengimo metu konsultuotasi su Taryba, elektros ir dujų perdavimo sistemos ir skirstomųjų tinklų operatoriumi, ir VšĮ „Investuok Lietuvoje“.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų, EEĮ Nr. XV-331 pakeitimo projekto žodžiai: *leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, leidimas plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, prievolių įvykdymo užtikrinimas, hibridinė elektrinė, energijos kaupimo įrenginys, kibernetinis saugumas, rezervas.*

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.